

УДК 33Т
ББК 65.9(5)Т
М92

ТАМОЮЛҲОИ РАҚАМИГАРДОНӢ ДАР ИҚТИСОДИЁТ

Сайдуллоева Дилором Каримовна - дотсенти кафедраи идоракунии иқтисодиёт ва маркетинг “МДТ ДДХ ба номи академик Б.Гафуров”, (Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Хуҷанд), e-mail: dsaidullaeva@mail.ru

ТЕНДЕНЦИИ ЦИФРОВИЗАЦИИ В ЭКОНОМИКЕ

Сайдуллоева Дилором Каримовна - доцент кафедры управления экономикой и маркетинга Государственного образовательного учреждения «Худжандский государственный университет имени академика Б.Гафурова», (Республика Таджикистан, г.Худжанд), e-mail: dsaidullaeva@mail.ru

DIGITALIZATION TRENDS IN THE ECONOMICS

Saydulloeva Dilorom Karimovna - Associate Professor of the Khujand State University named after academician B.Gafurov (Tajikistan Republic, Khujand), e-mail: dsaidullaeva@mail.ru

Вожаҳои калидӣ: иқтисодиёти рақамӣ, технологияҳои навин, NBIC-технологияҳо, консепсияи иқтисодиёти рақамӣ.

Дар мақола асосҳои назариявии ташаккулёбии иқтисодиёти рақамӣ ва таъсири рушди иқтисодиёти рақамӣ ба тараққиёти соҳаҳои мухталифи иқтисодиёти кишварамон оварда шудааст.

Ключевые слова: цифровая экономика, новые технологии, NBIC-технологии, концепция цифровой экономики.

В статье представлены теоретические основы цифровой экономики и влияние развития цифровой экономики на развитие различных секторов экономики нашей страны.

Key words: digital economy, new technologies, NBIC technologies, digital economy concept.

The article presents the theoretical foundations of the digital economy and the impact of the development of the digital economy on the development of various sectors of the economy of our country.

Дар солҳои охир ба падидаи иқтисоди рақамӣ диққати ҷиддӣ дода мешавад, ки ба омӯзиши он миқдори зиёди корҳои илмӣ бахшида шудааст [1-3 ва ғ.]. Боиси қайд аст, ки масъалаи робитаи иқтисодиёти рақамӣ ва тамоюлҳои амиқи рушди системаи иқтисодӣ дар маҷмӯъ ба пуррагӣ таҳқиқ карда нашудааст. Дар ин мақола муаллифон ният доранд, ки ин ҳолиро то андозае пур кунанд. Дар назар мерасад, ки кишварҳои пешрафтаи ҷаҳон ба рушди ҳамоҳанг эътибори ҷиддӣ медиҳанд. Дар шароити муосири бавуқомада, ба фикри мо, барои Тоҷикистон ҳарчи зудтар табдил додани иқтисоди анъанавӣ ба иқтисоди рақамии муосир муҳим аст. Ин роҳи рақобатпазири рушд аст. Дар акси ҳол, бӯҳрони минбаъдаи иҷтимоӣ ва иқтисодӣ ва дар натиҷа, номуносибии сиёсӣ ноғузир аст, ки дар навбати худ метавонад ҳамчун як алокаи мусбат амал кунад ва кишварро ҳатто ба амиқи технологӣ ва пас ба ақибмонии иҷтимоӣ ва иқтисодӣ аз кишварҳои пешрафтаи дунё ғарқ кунад.

Тамоюлҳои муосири рушди иқтисодӣ, ки бо қонуниятҳои рушди даврии системаҳои иҷтимоӣ ва иқтисодӣ асоснок карда шудаанд, ҷавобгу будани субъектҳои хоҷагидорро, ки меҳонанд дар бозор рақобатпазир бошанд, ҳатто ба хурдтарин тағироти вазъият талаб мекунанд. Бисёре аз иқтисодшиносон ба он розӣ ҳастанд, ки технологияҳои NBIC асоси иқтисодиёти ояндаи наздик хоҳанд шуд: нанотехнология, биотехнология, технологияи компютерӣ, муҳандисии генетикӣ, технологияҳои маърифатӣ. Маҳз консентратсияи нуқтаҳои рушди иқтисодӣ дар NBIC-технологияҳо буд, ки олимони даврони гузариши инқилоби нави идоракунии дар иқтисоди ҷаҳони муосир таҳмин мезананд. Ҳама кишварҳои пешрафта дар

дахсолаҳои охир барои фароҳам овардани шароити мусоид барои субъектҳои хоҷагидорӣ дар соҳаи татбиқ ва истифодаи технологияҳои NBIC тадбирҳои муайян андешиданд. Бо дарназардошти зарурати ҷалби муназзами Ҳамаи субъектҳои хоҷагидорӣ ба фазои иттилоотӣ, дар ҳоли ҳозир дар Тоҷикистон масъалаҳои нарасидани мутахассисон дар соҳаи технологияҳои NBIC, сатҳи пасти таълим дар соҳаҳои технологияҳои иттилоотӣ дар муассисаҳои таълимӣ, шумораи ками лоиҳаҳои илмӣ дар соҳаи технологияҳои баланд; омода набудани сохторҳои идоракунии ба тарзи нави муносибатҳои иқтисодӣ, номукаммалии заминаи меъёрӣ ва конунгузории танзимкунандаи тичорат дар шароити рушди технологияҳои иттилоотӣ қайд карда мешавад. Ҳама мушкилоти дар боло номбаршударо метавон нуктаҳои муҳим дар рушди корхонаҳои Тоҷикистон дар шароити тамоюлҳои ҷаҳонии иқтисодӣ номид. Огоҳӣ аз ин мушкилот боиси аз ҷониби мақомоти давлатӣ андешидани чораҳо оид ба тақмили заминаи меъёрӣ дар соҳаи рақамсозии иқтисодиёт гардид. Таҳияи Консепсияи иқтисодиёти рақамии Ҷумҳурии Тоҷикистон чунин тадбирест, ва он дар доираи «Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030» амалӣ мегардад.

Консепсияи мазкур пеш аз Ҳама ба баланд бардоштани сифати зиндагии шаҳрвандони кишвар ва таъмини рушди иқтисодии давлат равона шудааст. Бояд қайд кард, ки дар малакат, чун дар бисёр кишварҳои пешрафта, қадамҳои аввалини расмӣ ҷорӣ намудани технологияҳои иқтисодиёти рақамӣ дар соҳаи идоракунии давлатӣ аллакай гузошта шудаанд. Субъектҳои хоҷагидорие, ки дар дигаргунсозии иқтисоди рақамӣ ғайримустақим иштирок мекунанд, аз ҷониби давлат ба чунин шароит ҷойгир карда мешаванд, ки бо мақсади афзоишҳои рақобатпазирии корхона гузаштан ба технологияҳои NBIC аз ҷиҳати иқтисодӣ ғоиданок мешавад[1,с.23]. Иқтисоди рақамӣ бидуни истехсолот вучуд дошта наметавонад, зеро он ҷузъи мураккаби яқояи иқтисоди кишвар, аз ҷумла молҳои электронӣ, хидматрасонӣ ва ҳамкориҳои электронии иштирокчиёни равандҳои иқтисодӣ мебошад. Яъне мафҳуми «иқтисоди рақамӣ» маҷмӯи унсурҳои мутақобиларо дар бар мегирад: истехсолот, хизматрасонӣ, инфрасохтор. Агар мо соҳаҳои анъанавии иқтисодиётро ба назар гирем, дар айни замон истифодаи технологияҳои рақамӣ дар соҳаи фурӯш бештар ба назар мерасад. Консепсияи тасдиқшуда дар назар дорад, ки барои фаъолияти бомуваффақияти иқтисоди рақамии кишвар яқчанд унсурҳои асосӣ заруранд:

- инфрасохтор (дастрасӣ ба Интернет ва телекоммуникатсия); - ҳамкориҳои электронӣ дар идоракунии давлатӣ (хидматҳои давлатӣ), омӯзиш, ташаккули пойгоҳи додаҳо ва амният;
- бизнеси электронӣ (пешбурди фаъолияти соҳибкориҳои ташкилотҳо тавассути шабакаҳои компютерӣ бо истифодаи маҳсулоти нармафзори муосир);
- тичорати электронӣ (фурӯши мол тавассути Интернет).

Маҳз дар марҳилаи кунунии рушди технологияҳои NBIC ва иқтисодиёти мамлакатҳои мо зарурияти ба технологияҳои нави иттилоотӣ гузаронидани Ҳамаи субъектҳои хоҷагидорӣ ба миён омад. Қадами аввал татбиқи тадбирҳои дар Консепсияи ташаккул ва таҳкими иқтисоди рақамӣ пешбинишуда мебошад. Консепсияи алгоритми интиқоли субъектҳои иқтисодиёти кишварро ба ҳамкорӣ бо ёрии технологияҳои муосир ва фазои афзояндаи иттилоотӣ тавсиф мекунанд. Консепсияи мазкур фарогир буда, ҳадафҳо, вазифаҳо, сатҳҳо ва самтҳои зиёдеро дар бар мегирад. Дар заминаи он, ба фикри мо, дар дахсолаи оянда муносибатҳои байни корхонаҳо ва мақомоти давлатӣ барқарор карда мешаванд. Бояд қайд кард, ки мақомоти давлатӣ вазифаи бештар назоратӣ доранд, ки зарурати ташаккули фазои рақамии иқтисодиётро аз рӯи меъёрҳои дақиқи санҷишӣ дар назар дорад. Консепсия амалҳоро дар сатҳҳои зерин пешбинӣ мекунанд, ки дар онҳо званҳои асосӣ корхона мебошад: -бозорҳо ва соҳаҳои иқтисодиёт, ки дар он корхонаҳо ҳамкорӣ мекунанд; - захираҳои таълимӣ, ки салоҳияти кормандони ташкилотро ташкил медиҳанд; - инфрасохтор, ки заминаи меъёрӣ, иттилоотӣ, захиравӣ ва инчунин амнияти иттилоотиро фаро мегирад. Мушкилиҳои бештар дар гузариш ба рақамсозии фаъол, ба назари мо, дар байни корхонаҳои калон вучуд дорад. Ин хусусан ба корхонаҳое дахл дорад, ки аз гузариш аз системаи маъмурӣ ба низомии бозорӣ идоракунии наҷот ёфтанд. Аксари ин корхонаҳо бо иштироки ҳукумат фаъолият мекунанд. Норасоии захираҳои озоди молиявӣ боиси суст гузаштани истехсолот ба технологияҳои рақамӣ мегардад. Барои муайян кардани алгоритми муассири ягонаи табдили корхонаҳои кишвар, ба андешаи мо, зарур аст, ки дар корхонаҳои саноатӣ самтҳои мушахаси рақамсозӣ баррасӣ карда шаванд. Агар мо ҳар як самти рақамикунони муфассалтар дида бароем, пас бояд ба тақсимои ду намуди тағирот дар корхона диққат диҳем: умумӣ ва ҳамбастагӣ. Тақмили ин соҳаҳо бояд мувозӣ ва Ҳамаҷониба анҷом дода шавад. Мо истехсолот, ташкили менеҷмент, таъминот, системаи фурӯш ва сиёсати кадрҳоро (киро, бозомӯзӣ, таълими иловагии кормандон) ба самтҳои умумӣ дохил кардем. Ин

унсурҳо хусусиятҳои худро доранд ва метавонанд бо истифодаи технологияҳои мушаххаси рақамӣ такмил дода шаванд: таъминоти барномавӣ, ташаккули заминаи меъёрӣ ва ғайра. Соҳаҳои рақамисозӣ, ки мо онҳоро ҳамчун пайвандкунанда ном мебарем, ҳудудҳои номуайян доранд ва инфрасохтори барои такмили унсурҳои умумӣ омодабударо пурра инъикос мекунанд. Намудҳои интихобшудаи тағиротҳо, ба назари мо, бояд дар марҳилаҳои аввали рақамисозии корхона афзалиятнок шаванд, то сифати мавҷудаи маҳсулоти истеҳсолшаванда ва баланд бардоштани рақобатпазирии он нигоҳ дошта шавад. Табиист, ки роҳи рақамисозӣ барои ҳар як корхона ҳам аз ҷиҳати муносибат ва ҳам аз вазн инфиродӣ хоҳад буд, аммо дигаргунсозӣ зарур аст ва чизи асосӣ барои роҳбарони корхонаҳо оғоҳӣ аз мақсаднокӣ ва мувофиқ будани тадбирҳои ҷорикунӣ технологияҳои нав дар истеҳсолот мебошад. Ташкили як муҳити берунаи мусоид, ки ба рақамисозии корхонаҳо тавассути ташаккули заминаи меъёрӣ-ҳуқуқӣ ва инчунин равандҳои табиӣ рақамисозии ҷомеа равона карда шудааст, дар ояндаи наздик аз байн бардоштани корхонаҳои истеҳсолкунандаи маҳсулоти пастро таъмин менамояд. Дар назар аст, ки дар тӯли 7-10 сол, аксари корхонаҳои кишвар бояд қобилиятҳои худро ба талаботи давлат дар соҳаи рақамисозӣ мутобиқ кунанд.

Хизматрасонии соҳавии иқтисодӣ рақамӣ, сикли муосири истеҳсолот аз истеҳсоли маҳсулот то фурӯш ва хизматрасонии баъд аз фурӯш моделирониди мешавад. Дар ин хизматрасонӣ ҳамаи марҳилаҳои истеҳсолот ва фурӯш бо комплексҳои нави технологӣ иваз карда мешаванд. Аз ҷумла, маркази рақамӣ (маркази ҳисоб), рақамгардонии фаъолияти корхона, анбори рақамӣ ва нақлиёти рақамӣ (муайян кардани мавқеи нақлиёт, нақлиёти дар сафарбуда), тичорати электронӣ ва хизматрасонии рақамӣ.

Тавре ки таҳқиқотҳо, нишон медиҳад, аксари ширкатҳо ва мақомотҳои иҷроия ҳоло ба рақамисозии равандҳои асосӣ тамаркуз карда, дар аксари ҳолат рақамисозиро ҳамчун даври нави автоматизатсия ва иттилоотӣ қабул мекунанд. Дар ин робита, ба андешаи мо, рақамисозӣ ва тағироти рақамиро дар муқоиса бо автоматикунонӣ фарқ кардан лозим аст.

Автоматикунонӣ яке аз самтҳои пешрафти илмӣ-техникӣ мебошад, ки воситаҳои техникӣ худтанзимкунӣ ва усулҳои математикиро истифода мебарад, то инсонро аз иштирок дар равандҳои қабул, тақдир, интиқол ва истифода озод кунад. Ҳоло қариб ҳамаи соҳаҳои ҳаёт ва фаъолияти инсон автоматӣ карда шуда, автоматикунонӣ сабаби афзоиши ҳосилнокии меҳнат, баланд бардоштани сифати маҳсулот, муносибгардонии равандҳои идоракунӣ, хориҷ кардани одамон аз соҳаҳои барои саломатӣ хатарнок гардидааст[6]. Рақамигадонӣ, дар навбати худ, як равандест, ки ба рақамӣ кардани ҳамаи захираҳои иттилоотӣ (ва ҳатто моддӣ) (ташкили нусхаҳои рақамӣ) ва ташаккули платформаҳои ҳамкориҳои шабакавӣ бо мақсади ба даст овардани натиҷаи пешгӯишаванда ва кафолатнок барои ҳар як амали назорат бо истифодаи воситаҳои автоматизатсия равона шудааст. Аз рӯи зарурати гузариш ба иқтисоди рақамӣ, дар шароити нави иқтисодӣ ҳамаи субъектҳои системаи иҷтимоӣ иқтисодӣ, ки барои фаъолияти устувор сабӣ мекунанд, маҷбуранд тавассути раванди табдили рақамӣ ба он гузаранд.

Табдили рақамӣ ин ҷорӣ намудани технологияҳои муосири рақамӣ ба равандҳои тичоратии системаҳои иҷтимоӣ иқтисодӣ ҳама сатҳҳо мебошад. Ин равиш на танҳо насби таҷҳизот ё нармафзори муосир, инчунин тағироти кулӣ дар равишҳои менеҷмент, фарҳанги корпоративӣ, коммуникатсияи берунаро дар бар мегирад. Дар натиҷа, ҳосилнокии ҳар як корманд ва қаноатмандии муштариён зиёд мешавад ва ширкат барои пешрафт ва ташкилоти муосир буданаш обрӯ пайдо мекунанд.

Дар амал, ин маъноӣ таъсиси системаи равандҳои ниҳонӣ бизнесро дорад, ки онро метавон экосистемаи рақамӣ тичоратӣ номид.

Рақамисозии равандҳо на танҳо дар сатҳи корхонаҳои алоҳида муҳим аст: тамоми соҳаҳо ин роҳи рушдро барои худ ҳамчун имконияти ягона барои қонеъ кардани шароити зуд тағйирёбандаи ҷаҳони атроф интихоб мекунанд. Ба шарофати ин, тағйирёбии рақамӣ саноат, фуруши чакана, бахши давлатӣ ва дигар соҳаҳо аллакай ҳаёти ҳар як шахс ва ҳар як ширкатро тағйир медиҳанд. Ин зарурати омӯзиши мушкilotи тағйирёбии рақамиро аз нуқтаи назари муназзам дар робита бо тамоми соҳаҳои сохтори иҷтимоӣ иқтисодӣ ва ҳаёти ҷомеа ба миён меорад.

Ҳамин тариқ, мо чунин мешуморем, ки бояд мафҳуми «рақамисозӣ» барои тавсифи табдилдихӣ, ки на танҳо барои аз иваз кардани манбаи аналогӣ ё физикӣ бо рақамӣ ё иттилоотӣ истифода шавад. Масалан, китобҳо на танҳо ба китобҳои электронӣ табдил меёбанд, онҳо маҷмӯи пурраи файлҳои интерактивӣ ва мултимедиявӣ дорои аҳамияти мустақилро пешниҳод

мекунанд. Мутаносибан, дар системаи иҷтимоию иқтисодӣ, равандҳо метавонанд ба муколамаи онлайнӣ тарафҳо табдил ёбанд, ки қаблан ҳатто мустақиман робита надоштанд. Дар заминаи тичорат, ташкилоте, ки меҳода рақамӣ шавад, бояд ба автоматикунонии равандҳо диққат диҳад, то онҳо самараноктар шаванд. Баръакс, ширкате, ки ба "рақамисозӣ" тамаркуз мекунад, бояд ҳадафи самараноктар гирифтани ин равандҳоро тавассути ҷалби бештари мизочон дошта бошад. Мо меҳодем таъкид намоем, ки гузариш ба иқтисоди рақамӣ бо афзоиши ҷалби муштариён (харидорон, истеъмолкунандагон) ба тичорати иҷрокунанда (фурушанда, истеҳсолкунанда) алоқаманд аст.

Табдили рақамӣ пайдоиши максималии имкониятҳои технологияҳои рақамиро тавассути истифодаи он дар ҳамаи ҷабҳаҳои тичорат - равандҳо, маҳсулот ва хидматҳо, муносибати қабули қарорҳо таъмин мекунад. Таъкид кардан муҳим аст, ки танҳо технология барои тағирёбии рақамӣ ҳеҷ гоҳ кофӣ нахоҳад буд. Барои он, ки раванди тағирёбии рақамӣ ба анҷом расад, ҳадафҳои тичории ба таври возеҳ таҳияшуда ва маълумот муҳим аст. Ҳамин тариқ, тағирёбии рақамиро танҳо дар чорроҳаи ҳар се андоза баррасӣ кардан мумкин аст (мушкилоти таҳияшудаи бизнес, мавҷудияти маълумот ва ҳуди технология). Афзалиятҳои асосие, ки тағирёбии рақамӣ ба ҳамаи субъектҳои соҳибкорӣ меорад, инҳоянд: оптимизатсияи раванд; ҷустуҷӯи ҷараёнҳои нави даромад; ташкили инфрасохтори хидматрасонии инфиродӣ ва ҷолиб. Таҳлили афзалиятҳои пешниҳодшуда нишон медиҳад, ки онҳо ба таври назаррас дар пешниҳоди хидматҳо зоҳир мешаванд, ки бо хусусиятҳои маъруфи хидматҳо муайян карда мешаванд, аз қабиле хусусияти инфиродии онҳо, ба ҳамкории пудратчӣ (истеҳсолкунанда) ва фармоишгар равона карда шудааст (истеъмолкунанда), ғайримоддӣ ва - аксар вақт - иттилоотӣ ва ғайра. Корхонаҳо ва ташкилотҳо, ҷӣ дар соҳаи хидматрасонӣ ва ҷӣ дар дигар соҳаҳои иқтисодиёт, бо истифода аз технологияҳои муосир равандҳои анъанавии ҳамкорихоро бо равандҳои рақамӣ иваз мекунанд. Аммо, тағйироти душвортарин барои соҳаҳои анъанавии иқтисодиёт, ба андешаи мо, на эҷод ва ҳамгирии технологияҳо балки азнавсозии бунёдии фарҳанг ва ташкили корпоративӣ. Усули такроршаванда, мутобикшавӣ, таҳаммулпазирии ҳавфҳои бештар, ки ба менталитети соҳибкорӣ хос аст, аз бисёр ҷиҳатҳо ба равишҳои муқарраршудаи идоракунии тичорати калон бегона аст. Қабул кардан душвор аст, ки сохтори ҳар як соҳа ва ширкатҳои имрӯза, дар шароити гузариши рақамӣ бояд ҳамчун тағирёбандаи асосӣ қабул карда шавад, на доимӣ.

Ҷаҳор асосҳои технологияи рушди рақамӣ, ки ба онҳо тавсия додани раванди тағирёбии рақамии тичорат мувофиқи мақсад аст, ба таври анъанавӣ инҳоянд: "маълумоти калон", иҷтимоиёт, мобилӣ, абрӣ. Омезиши онҳо ба мо имкон медиҳад, ки хароҷоти равандҳои тичоратиро ба таври назаррас коҳиш дода, маҳсулоти таҳлилиро ба талаботи ҳар як муштарии мушаххас мутобик намоем (фармоиш) ва расонидани молҳо ва хидматҳо ба ҷои зарурӣ. Рушди рақамӣ марҳила ба марҳилаҳо амалӣ карда мешавад.

1. Маълумоти рақамӣ - Рақамгузорӣ - ҳама маълумот дар формати рақамӣ.

2. Инфрасохтори рақамӣ - Ҷорӣ намудани технологияҳои рақамӣ - ташаккули ҳавзи технологияҳои рақамӣ.

3. Моделҳои рақамӣ - Рақамисозӣ - таъсис ва таҷдиди каналҳои иртиботӣ барои корбарони технологияҳои рақамӣ (ташаккули фазои рақамӣ барои ҳамкории байни корбарони технологияҳои рақамӣ).

4. Иқтисоди рақамӣ - Табдили рақамӣ - таҷдиди консепсия ва формати бизнес (интиқоли ҳама унсурҳои имконпазири системаи иҷтимоию иқтисодӣ ба фазои рақамӣ ва ҳамкории рақамӣ бо истифодаи ҳадди имкон аз потенциали технологияҳои ҷорӣшудаи рақамӣ).

Мо меҳодем ба мутобиксозӣ диққат диҳем, зеро ин як шарт зарурии хидматрасонии сареъи фаъолияти иқтисодист, ки дар иқтисоди ҳамаи кишварҳои ҷаҳон, ҳатто дар кишварҳои суст рушдкарда зоҳир мешавад ва дар кишварҳои пешрафта ин яке аз тамоюлҳои асосии рушд мебошад.

Ҳамин тариқ, тағирёбии рақамӣ бо рушди пешрафтаи соҳаи хидматрасонӣ, ки аз семоҳаи охири асри XX то имруз мушоҳида шудааст, зич алоқаманд аст. Дар иқтисоди нав суҳан дар бораи рушди шаклҳои шабакавии ҳамкорӣ меравад, ки дар доираи он корхонаҳо бар хилофи схемаҳои анъанавии ҳамкорихоро саноатӣ на маҳсулоти моддӣ, балки хидматҳоро иваз мекунанд. Дар фарҷоми таҳлили худ қайд мекунем, ки рақамисозӣ дар иқтисоди муосир босуръат идома дорад ва мувофиқан табдили рақамии тичорат ва ҷомеа ногузир аст, ин танҳо амри вақт аст. Ҳамзамон, ин тамоюл бо тамоюли дигари маъруф ва дар адабиёт тасвиршуда,

яъне тамоюли афзоиши хидматрасонӣ дар иқтисодиёт алоқамандии зич дорад, таҳкими он ва заминаи технологии онро ташкил менамояд.

Таҳлили рушди самтҳои алоҳидаи иқтисоди рақамӣ дар ҷумҳурӣ нишон дод, ки дар кишварамон заминаҳои ҳуқуқӣ-меъёрӣ, молиявӣ-андозӣ ва ташкили методии рушди иқтисодиёти рақамӣ фароҳам оварда шуда он ба рушди иқтисодии кишварамон таъсири мусбӣ мерасонад. Ин имконият медиҳад, ки самтҳои алоҳидаи он дар ҳамалоқамандӣ рушду нумӯъ карда, дар таъмини рушди устувори иқтисодиёт замина фароҳам меоварад. Босуръат афзудани ҳаҷми маҳсулоти умумии дохила ва ҳаҷми ба сари як аҳоли ростодаи он низ далели ин гуфтаҳост.

АДАБИЁТ

1. Ваганова О.Е., Ефремова Н.А., Ягубов Ш.Р. Порядок формирования состава и объема информационной базы для целей управления эффективностью инвестиционного проекта предприятия // Вестник Саратовского государственного социально-экономического университета. 2017. № 3 (67). С. 23–26.
2. Грибанов Ю.И., Репин Н.В. Перспективы IT-аутсорсинга в цифровой экономике. [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://www.e-rej.ru/Articles/2018/Gribanov_Repin.pdf (дата обращения 11.02.2021).
3. Плотников В.А. Цифровизация производства: теоретическая сущность и перспективы развития в российской экономике // Известия Санкт-Петербургского государственного экономического университета. 2018. № 4 (112). С. 16-24.
4. Сайдуллоева Д.К. Таҷрибаи хориҷии кластеркунонӣ: ҳолат ва самтҳои бартарияти рушд // Номаи Донишгоҳ. Силсилаи илмҳои табиатшиносӣ ва иқтисодӣ. Хучанд: Нури маърифат. 2020. №2(53). С.78-82.
5. Цифровая трансформация экономики и промышленности: проблемы и перспективы: монография / под ред. А.В. Бабкина. СПб.: Изд-во Политехн. ун-та, 2017. 807 с.
6. <https://www.retail.ru/glossary/automation>.

LITERATURE

1. Vaganova O.E., Efremova N.A., Yagubov Sh.R. The procedure for forming the composition and volume of the information base for the purposes of managing the efficiency of the investment project of the enterprise // Bulletin of the Saratov State Social and Economic University. 2017. No. 3 (67). P. 23-26.
2. Gribanov Yu.I., Repin N.V. Prospects for IT outsourcing in the digital economy. [Electronic resource]. Access mode: http://www.e-rej.ru/Articles/2018/Gribanov_Repin.pdf (date accessed 11.02.2021).
3. Plotnikov V.A. Digitalization of production: theoretical essence and development prospects in the Russian economy // Bulletin of the St. Petersburg State University of Economics. 2018. No. 4 (112).P. 16-24.
4. Saidulloeva D.K. Taҷribai khorigii clusterkunonni: holat va samtҳои bartariyati rushd // Nomai Donishgoх. Silsilai ilmҳои tabiatshinosi va iktisodi. Huand: Nuri Marifat. 2020. No. 2 (53). P.78-82.
5. Digital transformation of the economy and industry: problems and prospects: monograph / ed. A.V. Babkin. SPb .: Publishing house of Polytechnic. University, 2017. 807 p.
6. <https://www.retail.ru/glossary/automation>.